

βάση

βάση, η, ουσ. [<αρχ. βάσις <βαίνω], η βάση. **1.** ο καθημερινός τόπος, χώρος συγκέντρωσης των φίλων (καφενείο, λέσχη, ουζερί, παμπ, μπαρ, ζαχαροπλαστείο, πάρκο, πλατεία): «πάω να ρίξω μια ματιά στη βάση μας, μήπως και πετύχω τον τάδε». **2.** η θεμελιώδης αρχή πάνω στην οποία στηρίζεται η ύπαρξη ενός συνόλου: «η οικογένεια είναι η βάση της κοινωνίας». **3.** το κύριο στοιχείο, συστατικό ενός συνόλου: «η ντομάτα είναι η βάση της σάλτσας || η βάση πολλών γλυκισμάτων είναι η σοκολάτα». **4.** το κατώτατο όριο βαθμολογίας που όμως εξασφαλίζει την επιτυχία: «στα χρόνια μας, στο γυμνάσιο η βάση ήταν το 10 και το άριστα το 20, ενώ για το πανεπιστήμιο η βάση είναι το 5 και το άριστα το 10». **5.** το σύνολο των μελών ή των ψηφοφόρων ενός κόμματος σε αντιδιαστολή με την ηγεσία του: «η βάση του κόμματος διαφωνεί με την πολιτική που χάραξε η ηγεσία όσον αφορά το συνταξιοδοτικό». **6.** στρατιωτική εγκατάσταση: «αεροπορική βάση || η βάση του πυροβολικού». **7.** στον πλ. **οι βάσεις, α.** η κατώτερη βαθμολογία που πρέπει να συγκεντρώσει ο υποψήφιος για να εισαχθεί στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα: «την άλλη βδομάδα το υπουργείο Παιδείας θα ανακοινώσει τις βάσεις της θεωρητικής κατεύθυνσης». **β.** στρατιωτικές εγκαταστάσεις μεγάλης δύναμης σε άλλη χώρα: «οι Αμερικάνικες βάσεις στη Σούδα της Κρήτης || έξω οι βάσεις του θανάτου (πρώην πασοκικό σύνθημα και μόνιμο αίτημα του Κ.Κ.Ε.)». (Ακολουθούν 24 φρ.)·

- από μηδενική βάση, (για συνομιλίες) χωρίς να θεωρείται τίποτα δεδομένο, χωρίς να είναι τίποτα αποφασισμένο: «οι δυο πλευρές προσήλθαν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων αποφασισμένοι να συζητήσουν το θέμα από μηδενική βάση»·

- *βάζω* βάση, βλ. συνηθέστ. *δίνω* βάση·

- *βάζω* τη βάση, (για εκπαιδευτικούς) βαθμολογώ με το κατώτατο όριο επιτυχίας: «έγραψα άσχημα στο διαγώνισμα κι ο καθηγητής μου 'βαλε χαριστικά τη βάση»·

- *βάζω* τις βάσεις, δημιουργώ τις απαραίτητες πνευματικές ή υλικές προϋποθέσεις για να προχωρήσω με επιτυχία στη ζωή μου: «από τώρα που είσαι μικρός πρέπει να βάλεις τις βάσεις, αν θέλεις να προκόψεις στη ζωή σου»·

- *βάλε* βάση, βλ. συνηθέστ. *δώσε* βάση. (Λαϊκό τραγούδι: *μα εγώ κυρ-πόλιςμαν, το ξέρεις, σ' αγαπώ· βάλε βάση κι άκουσε δυο λόγια να σου πω*)·

- *γυρίζω* στη βάση μου, βλ. φρ. *επιστρέφω* στη βάση μου·

- (δεν) έχει βάση, (δεν) έχει σχέση με την πραγματικότητα, (δεν) ευσταθεί: «αυτός που λες δεν έχει βάση, γιατί αλλιώς έγιναν τα πράγματα»·

- (δεν) έχω τις βάσεις, **α.** (δεν) έχω τις απαραίτητες προϋποθέσεις ή ικανότητες να αναλάβω ή να φέρω σε πέρας κάτι: «δεν ξέρω γι' αυτόν που μου λες, αλλά γι' αυτόν που σου λέω εγώ έχει τις βάσεις και ν' αναλάβει και να τελειώσει τη δουλειά». **β.** (για γνώσεις) (δεν) έχω τη στοιχειώδη μόρφωση: «δεν μπορώ να πω ότι είναι μορφωμένος άνθρωπος, αλλά έχει τις βάσεις»·

- *δίνω* βάση, **α.** προσέχω, ακούω προσεκτικά αυτά που μου λένε: «πάντα δίνω βάση, όταν μου μιλάει κάποιος που είναι πιο έμπειρος από μένα». **β.** βασίζομαι, υπολογίζω, εμπιστεύομαι κάποιον: «μόνο σ' αυτόν τον άνθρωπο δίνω βάση μέσα στην αγορά, γιατί ξέρει και κρατάει το λόγο του». (Λαϊκό τραγούδι: *ο κόσμος όλος σε κατακρίνει κανείς δε σου 'χει εμπιστοσύνη, μα εγώ σε σένα έδωσα βάση και ό,τι βρέξει ας κατεβάσει*)·

- *δίνω* βάση στα λόγια του, τα εμπιστεύομαι, τα υπολογίζω, επαναπαύομαι σε αυτά που μου λέει: «είναι ντόμπρος άνθρωπος, γι' αυτό δίνω πάντα βάση στα λόγια του»·

- *δίνω* τη βάση, (για εκπαιδευτικούς) βαθμολογώ, ιδίως χατιρικά με το κατώτατο όριο επιτυχίας: «δεν έγραψε καλά στο διαγώνισμα, αλλά, επειδή ήταν το τελευταίο μάθημα που είχε, του 'δωσα τη βάση»·

- *δώσε* βάση, **α.** πρόσεξε, άκουσε προσεκτικά. (Λαϊκό τραγούδι: *όταν παίζει το μπουζούκι, δώσε βάση στην*

πενιά). **β.** βασίσου, υπολόγισε, εμπιστεύσου το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος: «μην εμπιστεύεσαι κανέναν, αλλά σ' αυτόν τον άνθρωπο δώσε βάση»·

- επί εικοσιτετραώρου βάσεως, βλ. φρ. σε εικοσιτετράωρη βάση·

- επί μονίμου βάσεως, μόνιμα, σταθερά: «δουλεύει στο τάδε εργοστάσιο επί μονίμου βάσεως»·

- επιστρέφω στη βάση μου, **α.** επιστρέφω, ιδίως στο σπίτι μου: «δε θέλει να ξενοκοιμάται και κάθε βράδυ επιστρέφει στη βάση του». **β.** επιστρέφω στο μόνιμο τόπο διαμονής μου, στην πόλη μου, στην πατρίδα μου: «ύστερα από μια μεγάλη περιοδεία στην επαρχία, επέστρεψε πάλι στη βάση του || αφού ταλαιπωρήθηκε για χρόνια στην ξενιτιά, επέστρεψε στη βάση του». **γ.** πεθαίνω, με την έννοια ότι επιστρέφω στο χώμα από το οποίο σύμφωνα με τη χριστιανική παράδοση είμαι πλασμένος: «όλοι μας αργά ή γρήγορα θα επιστρέψουμε στη βάση μας». (Λαϊκό τραγούδι: *άρχισε ο Χάρος να καλεί τώρα την κλάση μου χτες βράδυ χάσαμε το φίλο μας τον Τάσο. Ήρθ' ο καιρός να επιστρέψω για τη βάση μου κι απ' τον αγώνα της ζωής να ξαποστάσω*)·

- έχω γερές βάσεις, κατέχω τα κατάλληλα πνευματικά ή υλικά εφόδια για να προχωρήσω και να πετύχω στη ζωή μου: «μερίμνησε ο πατέρας μου για μένα κι έτσι έχω γερές βάσεις για να συνεχίσω το έργο του»·

- έχω καλές βάσεις, έχω καλή ανατροφή: «μεγάλωσε μέσα σε μια σωστή οικογένεια κι έχει καλές βάσεις»·

- κατά βάση, κυρίως, βασικά, στα κύρια σημεία: «αν είναι τα πράγματα έτσι όπως μου τα λες, δε βλέπω να διαφωνούμε, γιατί κατά βάση συμπίπτουν οι απόψεις μας»· βλ. και φρ. στη βάση·

- παίρνω τη βάση, (για σπουδαστές), βαθμολογούμαι με την κατώτατη βαθμολογία, που όμως μου εξασφαλίζει την επιτυχία: «δεν έγραφα καλά στις εξετάσεις, αλλά ευτυχώς πήρα τη βάση και πέρασα τη χρονιά»·

- πάνω τη βάση, (για σπουδαστές) βλ. φρ. παίρνω τη βάση·

- σε εικοσιτετράωρη βάση, σε όλη τη διάρκεια του εικοσιτετραώρου: «το εργοστάσιο δουλεύει σε εικοσιτετράωρη βάση»·

- σε μόνιμη βάση, βλ. φρ. επί μονίμου βάσεως·

- στη βάση (+ γεν.), έχοντας ως προϋπόθεση: «όλες οι κρατικές υπηρεσίες θα πρέπει να λειτουργούν στη βάση της εξυπηρέτησης των Ελλήνων πολιτών»·

- στη βάση του, στο κύριο, στο βασικό μέρος, βασικά: «θα μπορούσα να πω πως στη βάση του το επιχείρημά σου είναι σωστό»· βλ. και φρ. κατά βάση.